

EKO SKLAD
SLOVENSKI OKOLJSKI
JAVNI SKLAD

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Kordinatorica mreže Plan B za Slovenijo, mreže nevladnih organizacij za trajnostni razvoj
Trubarjeva 50
1000 Ljubljana
in
ZDIS
Zveza delovnih invalidov Slovenije
Dunajska cesta 101
1000 Ljubljana

Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo
Langusova 4
1000 Ljubljana

Ljubljana , 8.4.2026

Zadeva: Predlog za vključitev delovnih invalidov in njihovih potreb v pripravo Strategije prilagajanja podnebnim spremembam

Delovni invalidi v Sloveniji predstavljajo veliko skupino prebivalstva, ki je še posebej ranljiva na učinke podnebnih sprememb. Samo v Zvezi delovnih invalidov Slovenije jih je vključenih skoraj 50.000. Gre za še delovno aktivne ali upokojene osebe, ki imajo zaradi različnih zdravstvenih težav oziroma invalidnosti trajno omejene psihofizične zmožnosti. Te osebe so zaradi revščine, diskriminacije in stigme še posebej izpostavljene negativnim vplivom podnebnih sprememb, ki lahko ogrozijo njihovo zdravje, prehransko varnost, bivališče, dostop do vode in sanitarij, preživetje ter mobilnost, kar se še posebej pokaže ob naravnih nesrečah.

Invalidske in okoljske organizacije so ob mednarodnem dnevu invalidov leta 2023 izvedle posvet na temo »**Invalidi in podnebne spremembe**«¹ in ugotovile, da se morajo organizacije, ki delajo z invalidi, povezati z okoljskimi organizacijami ter pri oblikovanju podnebnih ukrepov igrati pomembno vlogo. Zato smo se pri ugotavljanju potreb delovnih invalidov in za njihovo vključitev pri načrtovanju predvsem podnebnega prilagajanja povezali Zveza delovnih invalidov Slovenije in okoljske organizacije Plan B za Slovenijo, ki naslavljamo ta predlog na pristojno ministrstvo.

---

¹ Objava o posvetu Invalidi in podnebne spremembe, 2023

<https://www.rtvsl.si/dostopno/clanki/zavzemanje-za-vkljucivanje-invalidov-v-ukrepe-pri-podnebnih-spremembah/690708>

Podnebni program mreže Plan B za Slovenijo sofinancirata Eko sklad j.s. in Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo s sredstvi Sklada za podnebne spremembe. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so izključno odgovorni avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje, podnebje in energijo ali Eko sklada j.s.

Sistemska ozadje

Svet Združenih narodov za človekove pravice je v posebni **resoluciji leta 2019 o človekovih pravicah in podnebnih spremembah**² pozval vse države, naj vključijo invalide in njihove potrebe v oblikovanje podnebnih politik. Spodbudil je tudi nastanek **študije o promociji in varstvu pravic invalidov v kontekstu podnebnih sprememb**.³ Ta poudarja, da so osebe z invalidnostmi zaradi družbenih, okoljskih in ekonomskih ovir še posebej ranljive za posledice podnebnih sprememb. V izrednih razmerah imajo težji dostop do osnovnih storitev, pogosto živijo v revščini in so izpostavljene večplastni diskriminaciji (npr. zaradi spola, starosti, etnične pripadnosti). Posebej opozarja na njihovo ranljivost v času ekstremnih vremenskih pojavov. Zato je ključno, da so te osebe in njihove organizacije ustrezno in prilagojeno informirano vključene v oblikovanje podnebnih ukrepov in rešitev.

Kanadska organizacija DICARP je naredila sistematično analizo o tem, **koliko države vključujejo invalide in njihove pravice v oblikovanje podnebnih politik in ugotovila**, da je v politike podnebnega prilagajanja to vključilo le 75 držav (od 195 podpisnic).⁴ **Slovenije ni med njimi**, saj so bili invalidi doslej pri razpravah o podnebnih spremembah v veliki meri prezrti in niso bili aktivno vabljeni v procese oblikovanja podnebnih politik.

EU strategija o pravicah oseb z invalidnostjo 2021-2030⁵ omenja vidike podnebnih sprememb, invalide pa omenja tudi **EU strategija podnebnega prilagajanja**.⁶ Ta poudarja, da se zaradi neenake izpostavljenosti vplivom podnebnih sprememb in ranljivosti nanje v različnih regijah in socialno-ekonomskih skupinah slabšajo predhodne neenakosti in ranljivosti. Tako imajo različne družbene skupine, med katerimi so tudi invalidi, drugačne zmožnosti prilagajanja, zato morajo prilagoditveni ukrepi upoštevati njihov položaj. Se pa tem vsebinam bolj posveča krovna evropska organizacija, ki se ukvarja z invalidi (**European disability forum**).⁷

Nacionalne obveznosti

Nacionalni energetske in podnebni načrt v svojih ukrepih, ki so namenjeni predvsem blaženju podnebnih sprememb, sicer ne omenja invalidov, poudarja pa potrebo, da mora biti prehod v podnebno nevtralno družbo pravičen, kar je tudi eno temeljnih vodil **Dolgoročne podnebne strategije** do 2050. **Podnebni zakon** implicitno poudarja potrebnost pravičnega podnebnega prehoda in prilagajanja, samo prilagajanje podnebnim spremembam pa opredeljuje kot izvajanje ukrepov za

---

² Resolucija Sveta za človekove pravice 12. julij 2019: Človekove pravice in podnebne spremembe, <https://docs.un.org/en/A/HRC/RES/41/21>

³ Analitična študija o spodbujanju in varstvu pravic oseb z invalidnostmi v kontekstu podnebnih sprememb, <https://docs.un.org/en/A/HRC/44/30>

⁴ Sistematična analiza vključevanja invalidov v podnebne politike, <https://www.disabilityinclusiveclimate.org/researcheng/a-systematic-analysis-of-disability-inclusion-in-domestic-climate-policies>

⁵ EU strategija o pravicah invalidov za obdobje 2021-2030, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0101>

⁶ Oblikovanje Evrope, odporne proti podnebnim spremembam – nova strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0082>

⁷ European Disability forum, <https://www.edf-feph.org/disability-and-climate-action/>, glej <https://www.edf-feph.org/?s=climate+adaptation>

zmanjšanje ranljivosti in krepitev odpornosti tako naravnih kot družbenih sistemov proti trenutnim in pričakovanim vplivom podnebnih sprememb. Kot eno izmed vodilnih načel določa **načelo družbene sprejemljivosti in pravičnosti**, po katerem je potrebno upoštevati tudi ranljivost družbenih skupin. Upoštevajoč tudi to načelo mora država sprejeti nacionalno **Strategijo prilagajanja podnebnim spremembam** v 18 mesecih po uveljavitvi zakona, to je do 9.2.2027. Tudi Smernice Evropske komisije o strategijah in načrtih držav članic za prilagajanje kot enega od korakov za pripravo strategije določa upoštevanje socialnih učinkov podnebnih sprememb (Korak 2b), kjer so invalidi posebej izpostavljeni. V okviru prvega koraka pa mora država ranljive skupine tudi opredeliti in jih vključevati. Socialni podnebni načrt, ki je trenutno v procesu priprave končnega predloga, oblikuje za ranljive skupine le ukrepe na področju energetskega in mobilnostnega prehoda, ki so potrebni za podnebno blaženje, potrebe podnebnega prilagajanja te ranljive skupine pa so mnogo širše in jih bo morala nasloviti strategija prilagajanja.

Potrebe delovnih invalidov

Navedena Analitična študija o spodbujanju in varstvu pravic oseb z invalidnostmi v kontekstu podnebnih sprememb (opomba 3) navaja, da podnebne spremembe povečujejo tveganje za poškodbe, bolezni in motnje v zdravstvenih in socialnih sistemih. V času nesreč osebe z oviranostmi težje dostopajo do informacij, prevoza in varnih prostorov. Ekstremni vremenski pojavi, kot so poplave, ogrožajo bivališča, osebe z invalidnostmi pa se težje evakuirajo ter dostopajo do varnih zatočišč zaradi okoljskih in arhitekturnih ovir. Pogosto pri tem tudi izgubijo potrebne pripomočke. To spremljajo večje duševne stiske teh oseb, podnebne spremembe pa lahko poslabšajo že obstoječa zdravstvena stanja.

Tudi posvet Invalidi in podnebne spremembe v letu 2023 je pokazal, da je ključno boljše vključevanje invalidov in njihovih organizacij v oblikovanje podnebnih politik, za kar pa je potrebno najprej dostopno in prilagojeno informiranje. Kot ključne probleme pa so izpostavili energetske revščine invalidov, njim neustrezen dostop do mobilnosti in posebno ranljivost ob večjih nesrečah, za kar bi morali biti invalidi vključeni že v fazi oblikovanja načrtov zaščite in reševanja.

Podobne pa so bile tudi ugotovitve **pilotne delavnice**, ki sta jo Umanotera kot koordinator Plan B za Slovenijo in Zveza delovnih invalidov izvedli konec novembra 2025 s skupino njihovih članov. Med **učinki podnebnih sprememb, ki jih najbolj občutijo**, so navedli predvsem težave ob izrednih vremenskih dogodkih in naravnih nesrečah. Ti povzročajo še večjo odvisnost gibalno oviranih od tretjih oseb, potrebovali bi tudi zgodnejše obveščanje. Ob takih dogodkih se izredno poveča tveganje za hitro poslabšanje zdravstvenega stanja, vse skupaj pa povzroča naraščanje psihološke stiske. Vročinski valovi povzročajo podobno večjo ogroženost zdravja in psihičnega stanja, zelenih površin v naseljih je premalo. Na podeželju pa pogrešajo njim prilagojeno mobilnost ter bolj kot druge družbene skupine trpijo zaradi izginjanja za življenje potrebne infrastrukture iz podeželja (dostop do dobrin in storitev). Hkrati pa invalidi težje izražajo svoje potrebe in tudi niso ustrezno in prilagojeno informirani, tudi glede morebitnih upravičenj, do katerih vodijo zapletene in s tem nedostopne administrativne poti.

Med **rešitvami, ki bi povečale njihovo odpornost** na učinke podnebnih sprememb, prepoznavajo splošne družbene potrebe po energetske tranziciji in trajnostni mobilnosti ter prostorskem načrtovanju, ki bo zmanjševalo poplavno ogroženost. Glede delovnih invalidov kot velike posebej ranljive družbene skupine pa bi bilo med ukrepi pravičnega podnebnega prilagajanja potrebno predvsem:

- glede izrednih vremenskih dogodkov in naravnih nesreč pravočasno oziroma bolj zgodnje alarmiranje ob naravnih nesrečah, saj potrebujejo več časa; načrti zaščite in reševanja naj vključujejo tudi specifične potrebe invalidov (kje so invalidi, morebitni nepokretni ali starejši in kakšne so njihove potrebe) ter naj se pogosteje ažurirajo glede na stanje na terenu; dobrodošlo bi bilo tudi več vodnih črpalk v bližini potencialno ogroženih bivališč;
- za lajšanje učinkov vročinskih valov bi moralo biti v vseh urbanih okoljih (tudi manjših) več zelenih površin, dostopnih ohlajenih skupnostnih prostorov ter več cenovno in krajevno dostopnih bazenov; klimatske naprave, naj bodo vsaj za najrevnejše subvencionirane;
- ureditev javnega prevoza oziroma druge mobilnosti na način, da bi bila ta invalidom dostopna fizično in v času, ko jo potrebujejo;
- okrepi naj se lokalna oskrba – dostop do ključnih dobrin in storitev v lokalnem okolju, saj to zagotavlja splošno odpornost lokalne skupnosti;
- boljša informiranost (mreža terenskih svetovanj) o vseh možnih podnebnih ukrepih in njihovem subvencioniranju in prednost invalidov pri prejemanju subvencij ali višje subvencije (za najrevnejše 100 %) in pomoč pri prijavih.

Predlog

Družba je lahko podnebno odporna le, kolikor so odporne njene najšibkejše skupine. Skupina delovnih invalidov pretežno sodi tudi v družbeno skupino, ki živi pod pragom tveganja revščine (več kot 260.000 ljudi oz. 13 % prebivalstva). So eni najbolj ranljivih na učinke podnebnih sprememb in imajo najmanjše možnosti za prilagajanje nanje. Da bo podnebni prehod in prilagajanje pravično, je nujno bolje razumeti vpliv podnebnih sprememb na invalide, identificirati njihove potrebe ter določiti prednostna področja in ukrepe, ki bodo povečali odpornost te družbene skupine.

Zato predlagamo, da naslovno ministrstvo v procesu priprave Strategije prilagajanja na podnebne spremembe prepozna Zvezo delovnih invalidov Slovenije in druge krovne invalidske organizacije kot pomembne deležnike in zastopnike interesov velike in zelo ranljive družbene skupine ter jih vključi v proces identifikacije njihovih potreb in oblikovanje tem prilagojenih ukrepov za povečanje družbene odpornosti.

Koordinatorica Plan B za Slovenijo
Martina Pernuš

Predsednik ZDIS
Peter Bršek